

През отворения прозорец на колата влизаше мирис на прясно окосена трева и Ангелина, унесена в боботенето на мотора, затвори очи и засънува цветни сънища. Скоро двигателят нещо захърка и замлъкна.

- Стана тя! – поклати глава Ганчо, след като слезе от колата и отвори предния капак. – Така е то, едно нещо като не се използва, закърява. Има година – две не сме го изкарвали това чудо от гаража. А баирът си е голям... Сега иди, че търси къде е повредата! Гледам ги тия джунджурии и всичко ми е като мъгла. Забравил съм кое за какво служи, защото съзнанието ми е ангажирано с нещо по-важно, с философията на живота.

- Стига си дрънкал глупости! – усмихна се жена му. – Ако някой те слуша, ще се смее. Все се правиш на такъв, какъвто не си и затова всички ти се подиграват. Най-вече, учениците. Ако питат мен, нямаш право да им се сърдиш, когато говорят зад гърба ти.

В това време към тях се приближи един овчар, който пасеше стадото си край шосето. Беше едър на ръст, с големи, закривени мустаци, прехвърлил шейсетте, но със запазено, червендалесто лице, което беше украсено с благородна усмивка.

- Видях че закъсахте с колата и си рекох, ако мога да ви помогна. Казвам се Добрин, бях учител в техникума по автотранспорт. Малка ми е пенсията, а за да вържа двата края, се хванах да гледам двайсетина овце. А бе, на главата ми са сина,

дъщерята, внучите... След Голямата промяна днешните управници ни докараха до тоя хал – ако искаш да оцелееш, спасявай се поединично. Откъде сте?

- От Провадия сме. – отвърна Ганчо. – Ние също сме учители и май частта ни е същата – работим без заплати. Дават ни от време на време по някой лев аванс, колкото за хляба и киселото мляко. От всичките цветове на дъгата се изредиха на власт, но като пипнат кокала, се чувстват на Седмото небе и мислят, че са в Швейцария, забравят за хала на народа. А той търпи, търпи...

- Ганчо, млъкни малко! – направи му забележка Ангелина, която познаваше много добре мъжа си, който като се разприказва, не знаеше кога да спре. – Нека човекът види какво й е на колата.

Добрин запретна ръкави и се надвеси над двигателя. Бутна тук, там, после извади свещта, почисти я и я върна на мястото й.

- Готово! В свещта е била повредата – просто се е замърсила пуцината.

Ганчо седна зад волана и завъртя ключа. Двигателят заработи и лицето му светна от радост.

- Благодаря, добри човекче!

- Няма защо – вдигна ръце овчарят. – Ама вие не казахте накъде сте тръгнали?

- Отиваме до Ченге – обади се Ангелина. – Това село отсреща нали е Блъсково?

- То е, да.

- Имам колежка оттам.

Случайно да се казва Златка?

- Да, да...

- Тя ми е дъщеря.

- Не мога са повярвам.

- Истина е. А вие по каква

работа отивате в Ченге?

- Решихме да посетим ясновидката Анастасия. Искаме да се посъветваме с нея за проблемите си и ако може, да ни помогне.

- Не е за вярване, ама и аз преди време ходих при нея. Един коч ми се изгуби, а го бях нарекъл за курбан на внучето. То да вземе да се качи на стълб с високо напрежение и да падне отгоре. За щастие оцеля, но му ампутираха лявата ръка.

- Златка ми разказа за този случай. Нека ви е живо внучето, ама

БЕСЕЛИН АСЕНОВ

ДОБРИН

разказ

щом е оживяло, значи Бог го пази!

- А какво стана с коча? – попита Ганчо.

- Как какво – изгуби се и не се върна със стадото. Помислих си, че са го откраднали циганите дето събират гъби в корията. Намерих ги и ги притиснах здравата, а аз много-много не си поплювам... А те: „Бате, не сме виждали коча ти!“ Кълнат се в баща си и в майка си. Пък аз съм накупяла до такава степен, че не ги чувам и ми се иска да кажат, че те са го взели и го крият някъде в храстите... Все пак става дума за внучето, а за него бих направил всичко...

- После какво стана? – прояви интерес и Ангелина.

- На другия ден отидох при Анастасия и тя ми каза, че кочът е там, където съм изгубил нещо важно за мен. Чудех се какво ли е и изведнъж се сещам, че ми го няма кавалът. Торбата се беше скъсала и той паднал. Отидох до поляната, където бях обядвал и какво да видя – кочът стои до кавала и го пази. „Брей, викам си, толкова чудо не бях виждал!“ Прегърнах животното и се разплаках. Аз рядко плача, но на това, което видях, не можах да устоя... Работата е там, че се разкъсвах отвътре – трябваше да заколя коча, който уж нищо не разбира, а стоеше като на пост до изгубения кавал. В крайна сметка традицията си е традиция – принципът е най-важното нещо в живота. Той е като пътеводна звезда, защото е дошъл от вековете. Това го знам от баща си... Но коча не заколих. Купих друг и той стана на курбан, а този – ей, го там при овцете... Виждате как ни гледа, сякаш разбира, че говорим за него.

Ганчо като че ли преживя цялата случка и бързо, бързо запали цигара. Ангелина веднага му направи забележка:

- Моля ти се, спри да се тровиш с тия цигари, че ми омръзна.

- Нали знаеш, че искам, ама не мога. Колко пъти се мъчих да ги откажа...

- То с мъчене не става – обади се Добрин – Става с осъзнаване на вредата от никотина. Преди години и аз имах същия проблем – пушех

по две кутии на ден, болеше ме стомахът, и лекарите ми забраниха цигарите. Казаха, че било въпрос на живот и смърт. Спрях ги, но за известно време. После пак ги почнах. Добре, че срещнах един старец, който ми даде съвет как да се справя с тях.

- И аз съм ти благодарен, ако ми кажеш как става тази магия? – сериозно го запита Ганчо.

- Стига да имаш желание, работата ще стане. Всяка вечер преди да заспиш си казваш като молитва, че те боли стомахът, защото цигарите ти вредят и че не ти се пуши. На сутринта се събуждаш със същите думи. Има едно задължително условие – през цялото време можеш да пушиш без да се притесняваш, че ще ги отказваш. Цигарите винаги трябва да са до теб. Благодарение на самовнушението и ако не мислиш да отказването на цигарите, всичко ще се поудри. При мен резултатът не закъсня. След седмица ми стигаше и една кутия – преди пушех по две на ден. А след още една седмица се задоволявах и с половин. Така след месец спрех да пуша и вече десет години не съм слагал цигара в устата си. По празници и специални поводи съм запалвал от любовитство, но се уверих, че старецът е прав – не ги пропуших. Е, останете си със здраве. Ето, и кочът вече тръгва след овцете...

Добрин поглед след стоката, а когато колата стигна големия завои, махна с ръка с онази усмивка, която не слизаше от лицето му.

75 ГОДИНИ БЪЛГАРСКО НАЦИОНАЛНО РАДИО:

ПАНЧО НЕДЕВ

Една малка грамофонна плоча от онова далечно време много често ми се върти пред погледа и сънищата...

Жалко, че не съм я запазил в архива си. Защото бих я продал сега на търг като реликва на някой английски АКЦИОН!.. Закупих я на черно, като марфаджийска стока, от един моряк след дълги пазарлъци и уверения, че ще млъча „до гроб“. Защото за времето си тя беше музикална бомба със закъснител, тъй като от едната страна бяха записани две от най-първите песни на БИЙТЪЛСИТЕ, а от другата – неповторимите „ПУКАНКИ“, които се въртят по радиия и телевизии и до днес. И двете страни на плочата попадаха в графата „песни с буржоазно влияние“, забранени за нашия социалистически ефир.

Слушах си малката плоча у дома до насита, а когато сядах на запис зад големия пулт на смесителната маса редом с Надя Борисова, двете песни на Бийтълсите и „Пуканките“ ми звучаха в ушите като изкушение. В такива моменти самият дявол сякаш ми нашепваше: „Включи ги в предаването си! Експеримент, заблуда, шуротия ли... няма значение! Опитай!“

И наистина опитях. Най-напред с „Пуканките“ осъществих дръзкия си план!

Един ден, след поредното прослушване на предаването ми „Комсомолски маяк“ и златния подпис на Шефа, Кирил Ковачев, за излъчване, реших да подменя една преходна мелодия с „Пуканките“ от плочата. Но в последния момент дежурният техник Стефан Кулинков, се запъна и отказа да направи подмяната, боеше се човекът. Тогава такава своеволие беше равновисилно на уволнение... Сетих се за Монката – добрият, верният приятел, който винаги поемаше отговорност за дръзки, но разумни и полезни рискове и експерименти. Хукнах със запорожеца си към дома му, вдигнах го от масата и в тихия, тайнствен сумрак на звукозаписа, подменихме преходната мелодия.

Цял ден и цяла нощ, двамата осветени в това среднощно тайнство, зачихахме с вълнение излъчването на

ремонтираното предаване в неделната привечер. Още по-голямо беше вълнението ми на седмичното обсъждане на продукцията. Но за наша приятна изненада, завеждащият музикалната редакция Радослав Данов дори похвали предаването и по-точно преходната мелодия – „Пуканките“! Да знаеше само как тази опасна, разрушителна, „буржоазна“ мелодия се беше появила в предаването!..

От всички музикални редактори само Надя беше открила подмяната още по време на излъчването, но дискретно си беше замълчала. После дойде в таванската ми стая, където работех, напушена за кавга, и с вдигнат в закана юмрук започна да ругае:

- Диванета, такива! За това, което сте направили, ти и Монката, знаеш ли, че може да изхвъркнете от радиото! Аз ще си трая, но ако някой раздуха случая, няма да си млъча, да знаеш! А иначе... мелодията е чудесна...

След няколко дни, когато тревогата ни отшумя, тя пак дойде в стаята ми, усмихна се скъпернически и каза:

- Друг път да не ми правиш такива опасни номера! Защото знаеш, само аз отговарям за музикалните оформлени... И-и-и – запъна се малко – да ми дадеш за една нощ она... оная плоча!

- Каква плоча, бе Надьо?! – престоших се на учуден.

- Хайде, не се прави на ударен! – по-широко и многозначително се усмихна тя. – Понякога и аз мога да бъда от вашата партия за такива... полезни рискове!

След това открито заявено благо-разположение към „нашата партия“, въоръжих се с още повече кураж и смелост, за да планирам следващия си „номер“ с песните на Бийтълсите от плочата. Зачихах търпеливо удобния час и той дойде...

...Записът на поредното ми младежко предаване беше към своя край, когато в звукозаписа избухна малък скандал. Следваше музикална загадка: „Синьото елече“ на Ирина Чмихова. Спрях записа и настоях песента да бъде подменена със презапис от моята плоча, от моето МЛ, където предварително бях прехвърлил една от песните на Бийтълсите. (Доколкото

ЗА ПЪРВИ ПЪТ В ЕФИРА НА РАДИО ВАРНА

си спомням тя беше протест срещу войната във Виетнам). Изненадата беше голяма. Още щом се разнесоха първите звъци на песента, Надя подскочи от стола си, изгледа ме строго, изплашено, предчувствайки скандала; измънка, че не е съгласна... в никакъв случай!, и на свой ред отново спря записа. Започна да се моля, да я уверявам, че аз поемам цялата отговорност; припомних й случая с „Пуканките“;

думите й, че и тя може да бъде от „нашата партия“. Най-после тя омокна, замисли се дълго и трогна каза:

- Хайде... Дано някой от ония т пъ н у г е р и да не я чуят!

Имаше по онова време доста „гъпунгери“, които НОН СТОП слушаха и Радио Варна, за да не изпуснем някоя чапрашик дума в ефира, това им беше работата. Да слушат, да доклаждат и да оформят изводи и наказания... Когато песента тръгна от моята лентичка, този път пък говорителят Ганчо Минчев зачука възбуден по двойното стъкло на звукозаписа и се развика в отворения микрофон:

- Абе вие, луди ли сте, бе?! Това са Бийтълсите! Не знаете ли, че са забранени за ефира?... А-а-а, не! Без мене!

И най-демонстративно затръшна вратата на студиото. Ами сега?! Излязох в хола и седнах до него на големото червено, ъглово канапе. Знаех, че е мъжко момче, гърмян заек, който не се плашеше много от закани и забрани; знаех, че нямаше нужда от об- работка, затова започнах направо: Да, вярно е, че това е малка провокация. Но иначе знаем, кои са Бийтълсите, че устремно печелят вече световна слава и класации; харесваме песните им, нали? Казах му, че и Надя мълчаливо се съгласи, защото и тя харесва тия... забранени песни...

- Е, хайде стига! – прекъсна ме той. – И аз ги слушам у дома. Но защо така... направо в устата на вълка!

- Ами тогава – продължих предпазливо, – хайде ние тримата да хвърлим бомбата! Този вълк, както казваш, трима души наведнъж няма как да изяде!

Той помълча малко, забарабани с нервни пръсти по коляното си, стана

и мълчаливо се отпрати към стола си в студиото.

И така, предаването ми „Комсомолски маяк“ беше излъчено в неделя в обичайното време с една от песните на Бийтълсите като загадка за разпознаване. А от понеделник ние тримата зачихахме бурята със свити сърца и неспокойно търпение. Унили, тревожни и разстроени като предварително гърмени зайци.

„Гафът“ този път беше истински и всеобхватен по всички направления. Предаването ми беше обявено за скандално, провокативно, антипартийно.

Песента на Бийтълсите разбуди духовете на бдителните от комитетите и специалните служби. Телефоните на Радиото зазвъняха – весело и закани- телно. Едните гласове ни поздравяваха за смелостта, другите ни анатомосваха и заплашваха с наказания и уволнения; питаха как сме се снабдили с песента, може ли да се направи пре- запис и т.н. А аз ни здрав, ни болен – бях поел цялата отговорност за под- мяната и вече очаквах уволнението си. Чакаше се само завършването на Шефа, К. Ковачев, от отпуск. Моите „железни“ аргументи, да докажа, че в текста няма нищо „буржоазно“ и раз- лагащо добрите нрави, не направиха никакво впечатление на проверяващи- те. Бийтълсите били в черния списък, забранени за излъчване в нашия ефир и... точка!

Докато чаках гилотината да падне върху нещастната ми глава, случиха се две събития, Божии дар от небето, които наклониха везните в моя полза и ме спасиха от фаталното наказание. Първото – писмата на слушателите. Полючиха се над стотина верни отго- вора на загадката от всички възрасто- ви групи на обществото. Неценима помощ ми оказа и вестник „Народна култура“, който тъкмо тогава отпечата голяма статия в защита на стойност- ната западна култура, в това число и музиката – класическа, естрадна. В един пасаж дори директно се загатва- ше за Бийтълсите, които вече завла- дявали световните класации и ефира на планетата. Това професионално мнение изглежда препъна, стресна и шокира моите идеологически палачи,

та за известно време скандалът по- заглъхна.

Междувременно се завърна от отпуск Кирил Ковачев, когото очак- вах с нетърпение. Защото дълбоко в себе си вярвах в неговата защита. В първия период на своето ръководство на Радио Варна той се изяви като независим и борбен ръководител, с усет към новото, който открито се конфронтираше с висшето партийно ръководство в града и по-нагоре по редица практически въпроси. Защита- ваше своите служители от странични въздействия, влияния и внушения. Затова може би още преди да ме по- вика на „очна ставка“, той внимателно се беше запознал с „гафа“ и най-вече с всички писма-отзиви за предаване- то. И за всеобщо учудване, почти ме оневини! Остана ми само административното наказание, че своеволно съм подменил част от музикалното оформ- ление на предаването, нарушил съм точка от вътрешните правила на пр.

А за Радио Варна остана исто- рическият факт, че по този скандален начин, в ефира на Черноморската ни радиостанция през пролетта на 1963 година, за пръв път прозвучаха неза- менимите до днес „Пуканки“. И една от първите песни-хитове на легендар- ните Бийтълси!

Бележка на автора: 60-те годи- ни на м.в. бяха изключително инте- ресен, динамичен, исторически период за техническото и творческото раз- витие на Радио Варна – духовната емблема на града. Тук предложих откъс от подготовената за печат документална книга „В колектива и ефира на Радио Варна“, а споменът, е интересен и за музикалната история на Българското национално радио.

Бързах да завърша докумен- талната си книга, но не се намери никой, който да ми окаже финансова помощ за издаването ѝ. Може би пу- бликуването ѝ ще стане повод да не я замразявам в моя домашен фризер за други, по-богати времена. Следва 100 годишнината, а идват и други дати на чествания и развитие, но пък всички тези годишнини се отбелязват само веднъж!